

9.9.2025

HÄMEENKYRÖ

Joenmutkantien pohjoisosan asemakaava-alueen arkeologinen inventointi 2025

Tilaaaja:
Hämeenkyrön kunta

Toteuttaja:
Heilu Oy

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Alueen lähtötietoja.....	4
3. Inventointityö.....	7
Tutkimusmenetelmät.....	7
Havainnot.....	7
4. Yhteenveto	9
Lähteet.....	10

Arkistotiedot

Tutkimustyyppi:	Arkeologinen inventointi
Tutkimuksen tekijä:	Heilu Oy / FM Sinikka Kärkkäinen ja FM Laura Kauppila
Kenttätyöaika:	6.6.2025
Tutkimusten rahoittaja:	Hämeenkyrön kunta
Lähialueen aikaisemmat tutkimukset:	Huurre, Matti inventointi 1969 (raportti 1996) Jussila et al. inventointi 2017

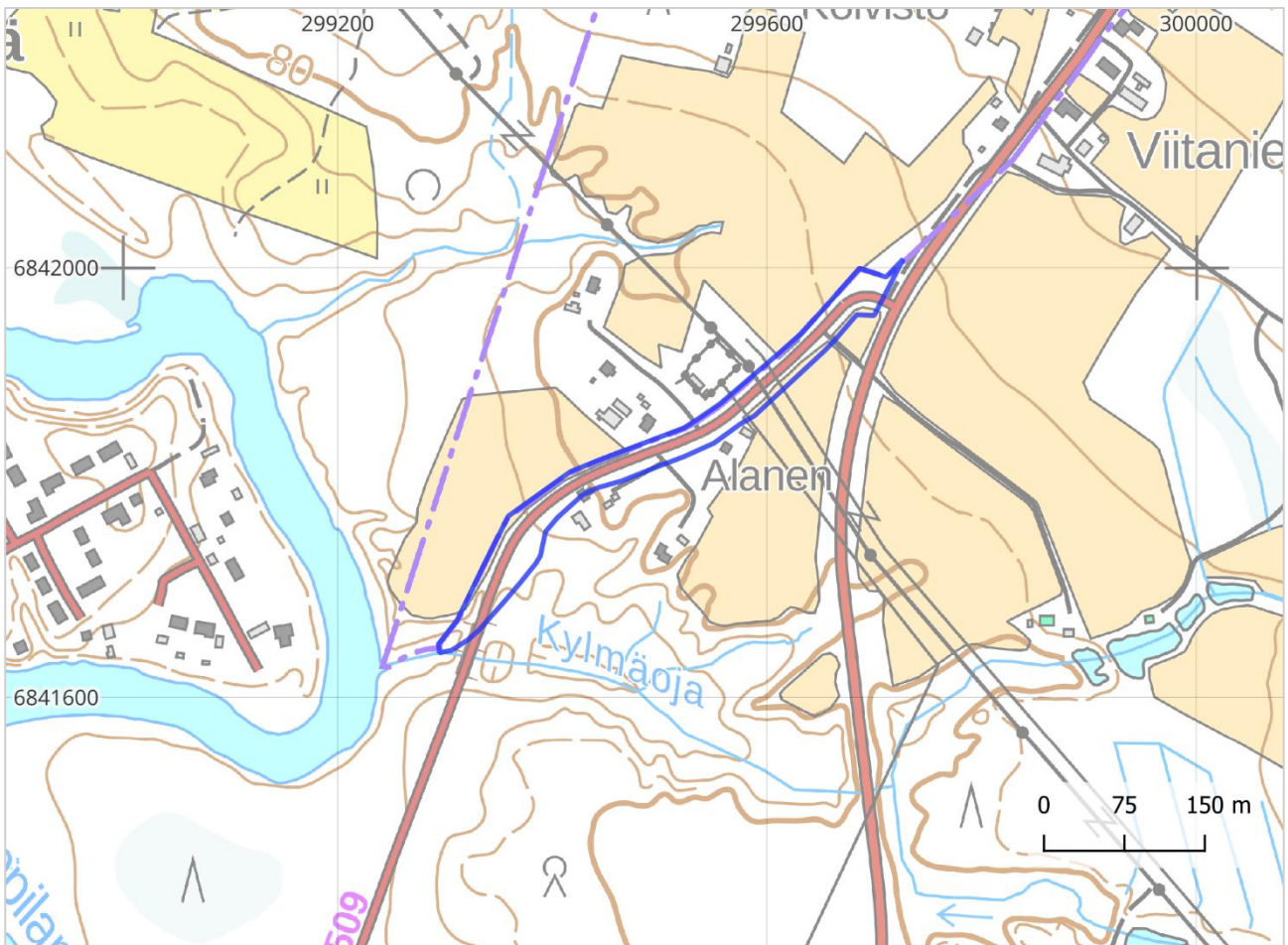
Kansikuva: Kaava-alueen pohjoisosassa vanhan tien kohdalle on tuotu maata ja istutettu puuntaimia. Kuvattu koilliseen.

Taustakartat Maanmittauslaitoksen karttakuvapalvelusta (WMTS) 6/2025. Käytetty koordinaatisto ETRS-TM35FIN, korkeus N2000. Maanmittauslaitoksen 5 p aineiston käyttölisenssi: MML 0069687913/05 00 00/2025.

Raportin kuvat: Sinikka Kärkkäinen.

1. Johdanto

Hämeenkyrön keskustan itäpuolella ja Ylöjärven kuntarajan läheisyydessä, Joenmutkantien alueella, on meneillään asemakaavan muutos. Alueellinen vastuumuseo on antanut hankkeesta lausunnon 8.11.2024 (diar. 811/2024) ja 28.4.2025 (diar. 330/2025). Lausunnoissaan museo on todennut, että alueella on kulkenut kolmen historiallisen kylän välisiä rajoja, joihin saattaa liittyä kiinteiksi muinaisjäännöksiksi tulkittavia vanhoja rajamerkkejä. Historiallisen asutuksen läheisyyden vuoksi alueelta voi löytyä myös elinkeinohistoriallisia arkeologisia kohteita. Alueen korkeusaseman ja topografian perusteella myös esihistoriallisten kohteiden löytyminen on mahdollista. Heilu Oy:n FM Sinikka Kärkkäinen ja FM Laura Kauppila toteuttivat alueen inventoinnin 6.6.2025. Työn tavoitteena oli selvittää, sijaitseeko alueella vielä tuntemattomia kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita, jotka tulee huomioida kaavassa.

Kartta 2. Inventoitavan alueen raja on merkitty sinisellä Joenmutkantien varrelle.

2. Alueen lähtötietoja

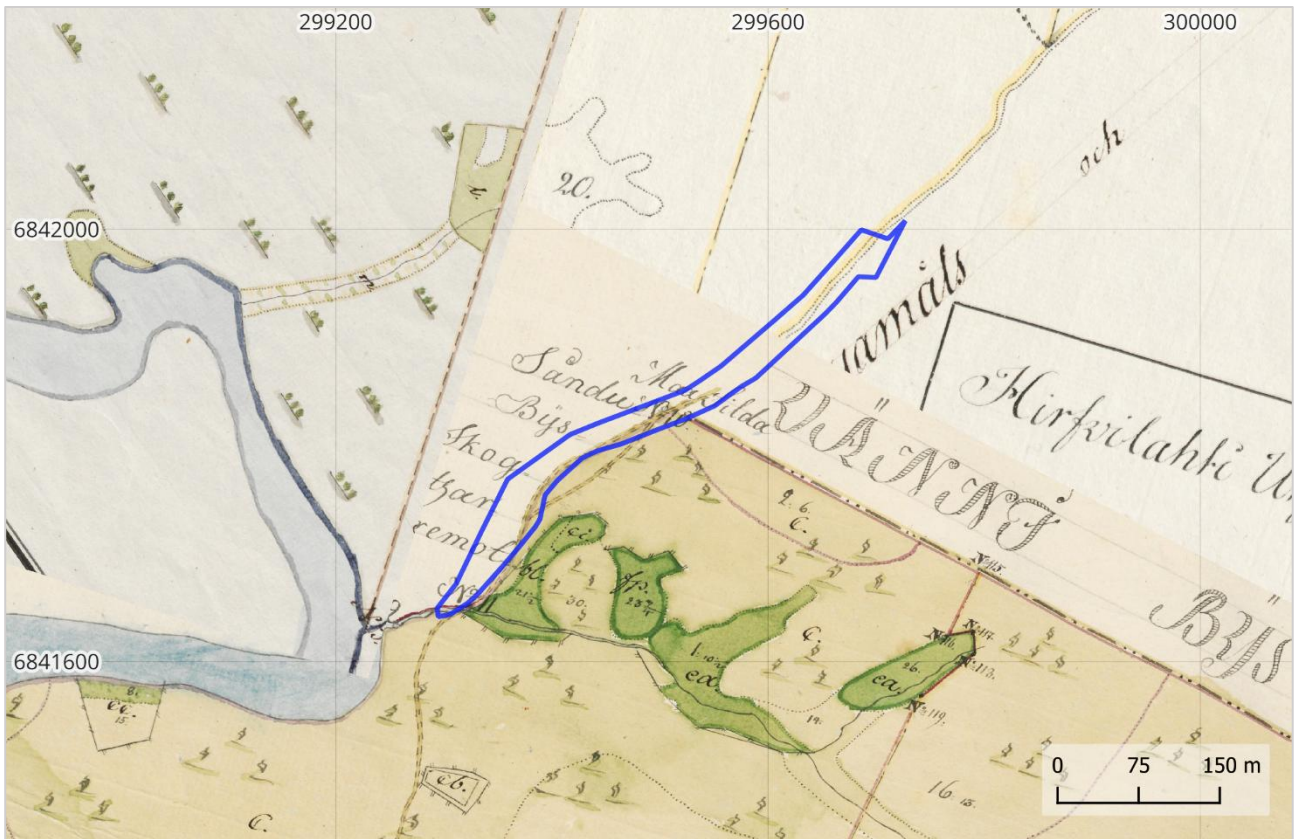
Inventoitava alue sijaitsee Hämeenkyrön ja Ylöjärven rajalla, Pappilanjoen itäpuolella ja Joenmutkantien varrella. Alueen koko on noin 1,5 hehtaaria ja se on pääosin asfaltoitua tietä ja tien pengeraluetta. Penkereen molemmin puolin on pieniä kaistaleita peltoa ja metsää. Alueen maaperä on savea ja karkeaa hietaa ja sijaitsee noin 61-85 metrin korkeustasoilla.

Hämeenkyrön alueen järvet ovat muodostuneet Ancycluskauden loppuvaiheessa tai heti sen jälkeen. Jussilan (2017) mukaan Ancycluskauden (8200 eKr.) aikaisia rantasidonnoisia kivikautisia asuinpaikkoja voi löytyä Hämeenkyröstä noin 86–110 m korkeustasoilta, Kyrösjärven alueella todennäköisimmin n. 95–86 m korkeusväliltä. GTK:n muinaisrannat- kartan mukaan Joenmutkantien alue on sijainnut muinaislahden rannalla Litorinakauden aikana. Tämän jälkeen vedenpinta on pikkuhiljaa laskenut tämänhetkiselle tasolleen, muodostaen nykyisen Kirkkojärven.

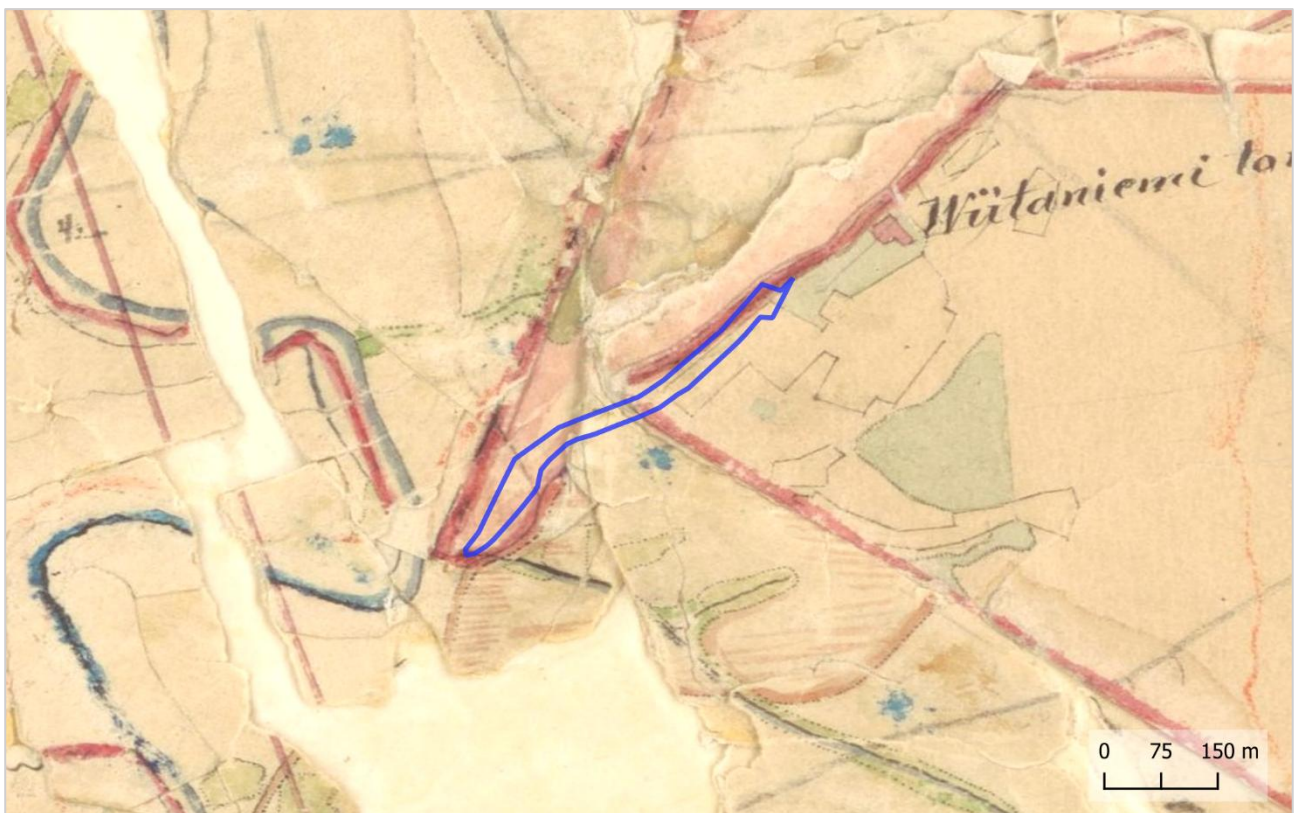
Alueellisen vastuumuseon lausunnon mukaan nykyistä kaavamuutosaluetta ei ole aikaisemmin tutkittu kattavasti. Hämeenkyrön perusinventointi on tehty vuonna 1969 (Matti Huurre), mutta raportti on valmistunut vasta 1996. Mikroliitti Oy on tehnyt Hämeenkyrön keskustan yleiskaava-alueen muinaisjäännösinventoinnin 2017, jonka aluerajaus on kulkenut juuri Joenmutkan kaava-alueen kohdalla.

Alueella ei sijainnut tunnettuja arkeologisia kohteita ennen inventointia. Lähimmät kiinteät muinaisjäännökset sijaitsevat noin 1,5 kilometrin etäisyydellä alueesta. Kohteet ovat kivikautisia asuinpaikkoja, jotka sijaitsevat 73–85 m korkeudella.

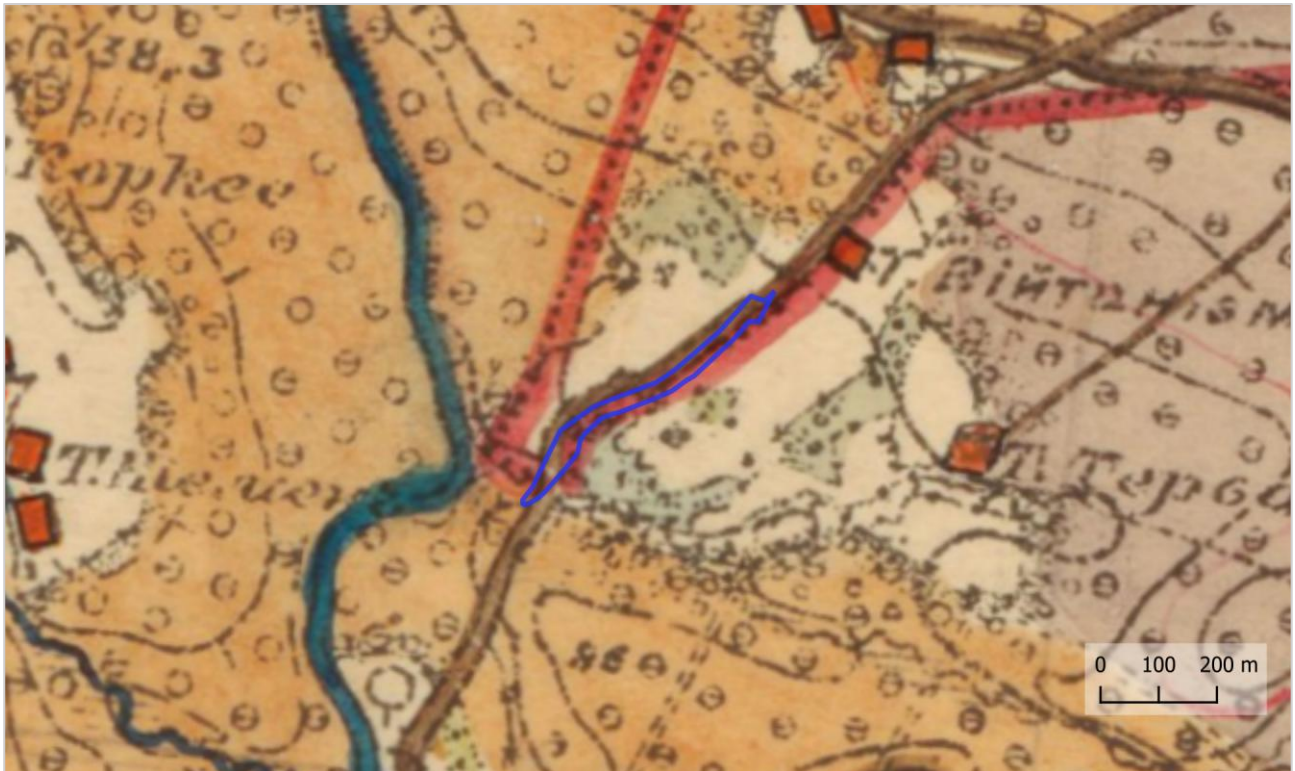
Historiallisella ajalla Joenmutkan alue on sijainnut Uskelan, Vännin tai Turkkilan ja Sontun kylien rajalla. Joenmutkantie näkyy jo 1700-luvun lopun isojakokartoilla, kulkien pääosin nykyistä tielinjaa seuraillen. 1800-luvun pitäjänkartalla näkyy Wiitaniemen torppa alueen koillispuolella, joka on yhä asuttu tila. Joenmutkantien itäpuolella kulkeva Kylmäojantie on rakennettu 2000-luvulla, jonka myötä pieni osuus Joenmutkantien pohjoisosasta on jäänyt pois käytöstä.

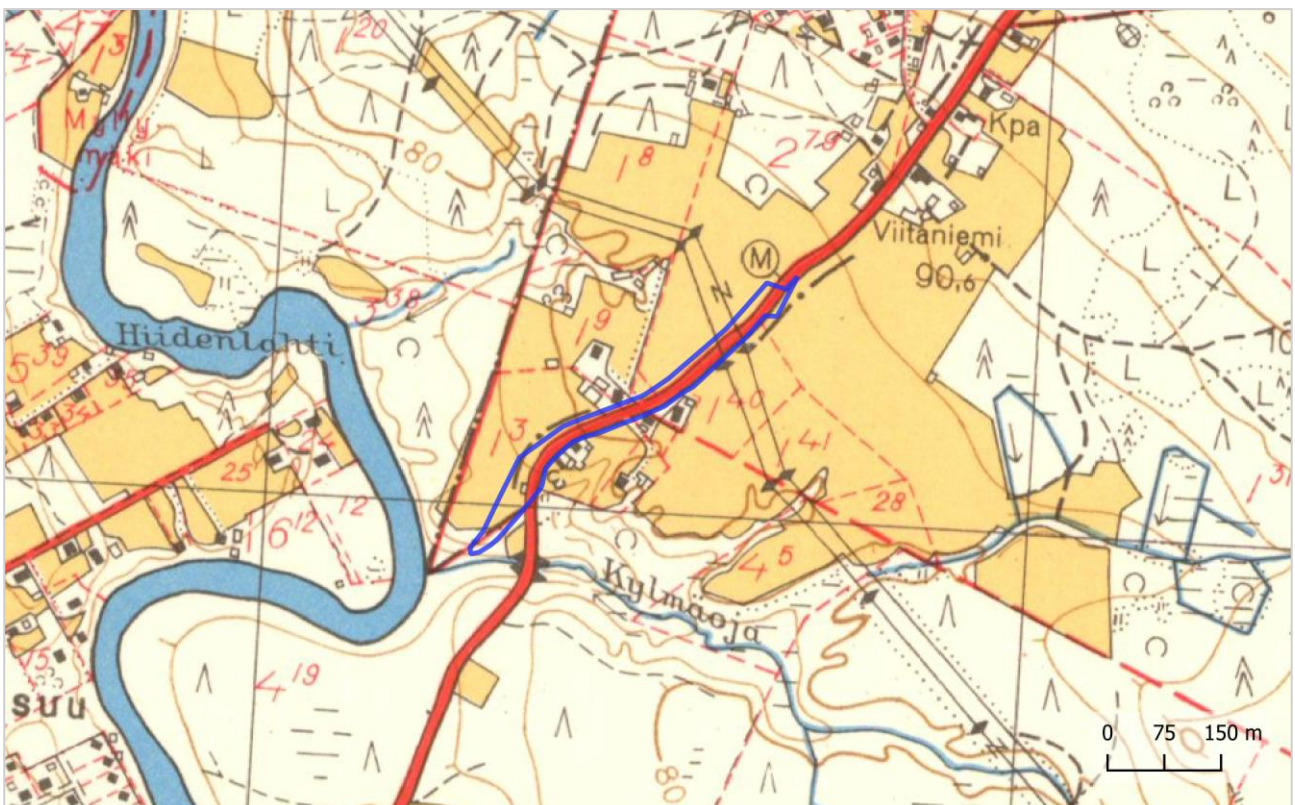
Kartta 3. Inventointialueen rajaus sinisellä 1700-luvun lopun isojakokartoilla.

Kartta 4. Inventointialue vuoden 1848 pitäjänkartalla.

Kartta 5. Inventointialueen rajaus vuoden 1909 senaatinkartalla.

Kartta 6. Inventointialueen rajaus vuoden 1959 peruskartalla.

3. Inventointityö

Tutkimusmenetelmät

Esitöiden aluksi haettiin aluetta kuvaavat vanhat kartat 1700–1900-luvuilta ja asemoitiin ne maastokartan päälle. Isojako- ja pitäjänkartat haettiin Kansallisarkiston Astia-verkkopalvelusta ja 1900-luvun peruskartta Maanmittauslaitoksen Vanhat painetut kartat-sivustolta. Kartoista tarkasteltiin Joenmutkan alueella kulkevia historiallisen ajan kylien rajoja ja niissä mahdollisesti tapahtuneita muutoksia. Esitöiden aikana käytiin läpi myös Maanmittauslaitoksen 5 p laserkeilausaineisto arkeologisesti mielenkiintoisten maastonmuotojen havaitsemiseksi. Linjan lähellä sijaitsevien arkeologisten kohteiden tietoja tarkasteltiin Museoviraston ylläpitämästä Kulttuuriympäristön palveluikkunasta (www.kyppi.fi) ja Tampereen museoiden Siiri-tietokannasta (<https://siiri.tampere.fi/>). GTK:n maaperäkartasta (20k) selvitettiin alueen maaperän koostumus.

Inventointi tehtiin parityönä FM Sinikka Kärkkäisen ja FM Laura Kauppilan toimesta 6.6.2025. Kaikki alueen rakentamattomat kohdat käveltiin läpi tehden silmämääräistä havainnointia. Peltojen reunoilla tehtiin pintapoimintaa, pieniä koepistoja lapiolla ja metallinetsintää. Pois käytöstä jäänyt tieosuus tarkastettiin alueen pohjoisosassa ja rajamerkkejä etsittiin. Inventoinnin kulku tallennettiin käsiGPS-paikantimella (Garmin Montana 680, tarkkuus +/- 5–10 m). Inventointiraportti laadittiin allekirjoittaneen toimesta elokuussa 2025. Maastossa kuljetuista alueista ei tehty erillistä karttaa, koska koko alue kuljettiin läpi.

Havainnot

Suurin osa alueesta on asfaltoitua tietä tai sen pengertä. Vanhoilla kartoilla näkyvien rajamerkkien kohdilla ei havaittu vanhoja rajamerkkejä. Maasto on rajojen taitepisteiden kohdilla muokattua tai hyvin pusikkoista. Peltojen pinnoilla ei havaittu mitään esihistoriallisiin asuinpaikkoihin viittaavaa, ainoastaan yksittäisiä fajanssin ja tiilen paloja. Alueen pohjoisosan pois käytöstä jääneen tieosuuden kohdalla maasto on muokattua, eikä vanhaa tielinjaa ole havaittavissa. Tien kohdalle on tuotu suodatinkangas ja sen päälle maata ja kariketta. Täyttömaan päälle on istutettu nuoria puita.

Kuva 1. Inventointialueen eteläosassa kulkevan Kylmäojan pohjoisreuna on jyrkkä ja pusikoitunut. Länteen.

Kuva 2. Alueen eteläosaa Kylmäojan pohjoispuolella. Lounaaseen.

Kuva 3. Alueen pohjoisosaa. Koilliseen.

Kuva 4. Alueen pohjoisosassa kulkevan pois käytöstä jääneen tieosuuden kohdalle on tuotu täyttömaata ja istutettu puun taimia. Koilliseen.

4. Yhteenveto

Heilu Oy toteutti Hämeenkyrön Joenmutkan asemakaava-alueen arkeologisen inventoinnin kesäkuussa 2025. Kyseessä oli pieni alue, joka oli pääosin asfaltoitua tietä ja sen pengeraluetta. Inventoinnissa ei havaittu uusia kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita.

Sinikka Kärkkäinen
Pälkäneellä 6.8.2025
Heilu Oy

Lähteet

Tutkimusraportit:

Kulttuuriympäristön palveluikkuna:

(https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/r_default.aspx)

- Jussila Timo, Sepänmaa, Timo ja Tiainen, Teemu 2017. Hämeenkyrö Keskustan yleiskaava-alueen muinaisjäännösinventoinnin 2017. Mikroliitti Oy.
- Huurre, Matti 1996. Hämeenkyrön perusinventointi.

Kartat:

Kansallisarkisto: (<https://astia.narc.fi/uusiastia/index.html>)

- Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma):
 - o Ia.* Pitäjänkartasto. 2122 10 Ia.* -/- - Hämeenkyrö (--). Kansallisarkisto. Viitattu 8.5.2025. (v. 1848)
 - o Ib.* Senaatin kartasto. XXI-XXII 20-21 [Ikaalinen] (--). Kansallisarkisto. Viitattu 8.5.2025. (v. 1909)
- Maanmittaushallituksen uudistusarkisto. MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat. A TURUN JA PORIN LÄÄNI:
 - o Hämeenkyrö. A17:36/1–11 Uskela; Isojaon kartta ja jakokirja (1788–1788). Tiedosto 6. Kansallisarkisto. Viitattu 17.6.2025.
 - o Hämeenkyrö. A17:21/1-7 Pappila; Tiluskartta ja Selitys (1797–1797). Tiedosto 5. Kansallisarkisto. Viitattu 17.6.2025.
 - o Viljakkala. A117:9/1-2 Sontu; Kartta Sonnun kylän rintamaista (1797–1797). Tiedosto 1. Kansallisarkisto. Viitattu 17.6.2025.

Maanmittauslaitos:

Vanhat painetut kartat- latauspalvelu: (<https://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>)

- 2122 10 Hämeenkyrö, v. 1959